

YENİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI
Modern Turkish Literature Researches

Temmuz-Aralık 2016/8:16 (146-160)

**URAL BATIR DESTANI'NIN METİNLERARASILIK DÜZLEMİNDE
YENİDENYAZIMI: ATILLA DİRİM'İN URAL BATIR ROMANI***

Yasemin KÜÇÜKCOŞKUN**
Cafer GARİPER***

ÖZ

Atilla Dirim'in *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* adlı eseri, Başkurtlar arasında günümüzde de varlığını sürdüren *Ural Batır Destanı*'nin yenidenyazımıdır. Yazar, *Ural Batır Destanı*'nin ana hatlarına sadık kalmakla birlikte bazı noktalarda eksiltme ve dönüştürme yoluna gider. Mitolojik öğelerle yüklü bu destan, metinlerarası düzlemde okunmaya elverişlidir. Bunun sebepleri arasında Hz. Âdem, Hz. Havva ve cennet motifiyle benzerlikler taşıması, konu düzleminde Sümerlerin *Gilgameş Destanı*'ni hatırlatması, tufan ve yaratılış mitlerine göndermeler yapması sayılabilir. Aynı zamanda Ural dağlarının oluşumuna dair mitik bir anlatımın ürünü olan bu destan, tabiat olaylarını kişileştirme yoluna giderek Başkurtların kolektif bilincinin ipuçlarını da verir. Orta Asya'daki başka Türk boylarına ait destanlarla benzerlik gösterdiği gibi ayrıştığı birçok yön de bulunmaktadır. Diğer destanlar kahramanlık mitleriyle ve savaş betimlemeleriyle doluyken bu destanda bunların yanı sıra insanın ruhsal yönüne vurgu yapan ve kişinin ahlaki değerlerini de ortaya koyan yapılar yer alır. Uçsuz bucaksız bakir tabiatın içerisinde insan, muhayyilesini sadece savaş ve kahramanlık öğeleri etrafında oluşturamaz. İnsani değerleri de sorgulatan bir yapı geliştirir. Bunun için simgesel bir dilin kullanımına gidilir. Bu makalede Atilla Dirim'in yenidenyazmayla varlık kazanan *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* adlı eseri metinlerarasılık düzleminde gönderme yaptığı diğer metin(ler)le birlikte ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Ural Batır, Atilla Dirim, Destan, Roman, Metinlerarasılık, Yenidenyazma.

---

* 27-30 Ekim 2016 tarihleri arasında Antalya'da yapılan 3. Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi'nde bildiri olarak sunulan ve yayımlanmayan bu makalenin hazırlanmasında şu çalışmasından yararlanılmıştır: Yasemin Küçükcoşkun, *Türk Romanında Mitik Görünüm (1980-2005)*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Denizli, 2016.

** Yrd. Doç. Dr., SDÜ Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, e-posta: yaseminkucukcoskun@sdu.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: cafergariper@sdu.edu.tr

ABSTRACT

Atilla Dirim's novel, called *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır*, is the rewriting of the *Epic of Ural Batır* which still exists among Bashkirs nowadays. The author adheres to the main lines of the *Epic of Ural Batır* for the most part, but in some points he chooses the way of reduction and conversion. This epic which is loaded with mythological elements is convenient to read on the intertextual plane. Among the reasons for it, its similarities with the themes of Saint Adam, Saint Eve and paradise; reminding Sumerians' *Epic of Gilgamesh*, in terms of its subject; referring to the myths of flood and creation can be considered. This epic which is the product of a mythical narrative about the creation of Ural Mountains, also gives clues about Bashkirs' collective consciousness through personalizing natural events. It shows similarity with the epics of other Turkish clans in central Asia. On the other hand, there are various aspects that it dissociates from the others. While other epics are loaded with the myths of heroism and depictions of war, in this epic apart from these features, the structures that emphasize the spiritual aspect of human and present individual's moral values, are located in. Human in the immense, untouched nature, doesn't only compose his imagination around the elements of war and heroism. He develops a structure that causes to question human values as well. For this, the use of a symbolical language is preferred. In this paper, Atilla Dirim's novel, called *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* which is shaped through rewriting, will be analyzed on the plane of intertextuality together with the other texts that it refers to.

Key words: Ural Batır, Atilla Dirim, Epic, Novel, Intertextuality, Rewriting.

Giriş

Mitleri ve destanları, insanlığın erken döneminin sanat/edebiyat üretimi olarak değerlendirmek mümkündür. Destanlara göre mitlerin köklerinin daha eski dönemlere uzandığı söylenebilir. Mitsel özellikler barındıran destanlar daha çok insan topluluklarının uluslaşma sürecinde ortaya çıkmıştır. Bugün de etkileri ve uzantıları yaşayan destanlar, milletleri toplum olarak betimleme, onların özelliklerini yansıtmaya işlevi görürler. Diğer taraftan gerek mitler, gerekse destanlar insanların zihninde geniş yer tutmuş, onların evreni, insanı ve toplumu anlamlandırmasında da önemli işlevler üstlenmiştir. Mitik anlatılar ve destanlar aynı zamanda resimden heykele, mimariden müziğe, tiyatroya ve edebiyata kadar çeşitli sanat dallarını besleyen başlıca kaynaklar arasında olmuştur. Erken çağın icracıları ve ozanları gibi modern dönemin sanatçıları, yazarları da mitlerden ve destanlardan yeni eserler üretme uğraşında olmuş ve onlardan yararlanma yoluna gitmiştir.

Sözlü kültürün ürünü olan mitler ve destanlar, insanlığın ve/veya belirli bir coğrafyada ortak değerler etrafında buluşan insanların hayat tecrübesinden doğan anlamları, yaşama biçimlerini bellekten belleğe aktararak yeni kuşaklara ulaşmasını sağlar. Bu aktarım sürecinde mitik anlatılar ve destanlar sürekli değişime uğrar. Sanders'in de ifade ettiği gibi "Sözelliğe bir şeyi harfiyen hatırlama yoktur. Sözlü kültürlerde bellek, ne istendiği anda istenen bilginin bulunup çıkarılabileceği bir depo, ne deneyimin üzerine kazındığı balmumu bir mühür, ne de anahtar sözcüklerin üzerine yazıldığı bir parşömen kâğıdıdır." (Sanders 1999: 24). Bellek, sürekli

değiştirmeye ve değişime açıktır. Bunun yanında mitik anlatıların ve destanların belirli kalıplar ve formlarla var olduklarını söylemek gerekir. Daha çok biçimsel olan ve yüzyıllar içerisinde içeriği değişime uğrayan sözlü ürünlerde değişime fazlaca girmeyen bir özün var olduğu görülür. Bu öz veya mesaj, anlatının temel anlamını ve iletisini taşıması yönüyle sonraki dönemlere aktarılır. Çünkü aktarılan öz veya mesaj, insanın temel yönelimlerini, arzularını, zaafalarını ya da gücünü temsil eder. Bu insani öz, aynı zamanda içinde modern dönemin ihtiyaçlarına ve yönelimlerine karşılık gelen, cevap veren nitelikler taşır.

Mihail Bakhtin, postmodern edebiyat kuramının bir tekniği olan metinlerarasılıkta saf metnin olmadığını ifade eder. "Bir bağlam değiştirme işlemi" olarak tanımlanan metinlerarası yöntem, (Aktulum 1999: 44) her metnin bir alıntılar mozaigi gibi oluştuğunu ve başka bir metnin eritilmesi ve dönüşümü olduğunu ortaya koymuştur (Aktulum 1999: 41). Modern dönemde kendilerinden önceki anlatılara gitme/başvurma tavrı içinde olan kimi yazarlar ve şairler, mitik anlatılardan ve destanlardan yararlanarak, kendi ürünlerini onlara benzeterek ya da onları yeniden yazarak metinlerarasılık düzleminde kalem ürünleri ortaya koyma yoluna giderler. Böyle bir yazma eylemi, geçmiş çağların hayat tecrübesini/birikimini yeni dönemlere taşımak kadar yeni dönemleri geçmişin ürünleriyle zenginleştirmek anlamına da gelir. Çünkü insanlığın ortak tecrübeleri ve ortaya koyduğu ürünler yeni dönemleri de kuşatacak, besleyecek ufka ve zenginliğe sahiptir. Bu noktada geçmiş çağların içinden süzülüp gelen anlatılar, kolektif ruhu, ortak tecrübeyi, duyuş ve düşünüşü yansıtması bakımından insanlığın bilinçdışının kodlarına da seslenme gücüne sahiptir. Bu sebeple ister arkaik olsun isterse çağdaş olsun mitik anlatılarla ve destanlarla temas kuran kişi, içinde kendisinin de olduğu insan soyunun ortak yazgısıyla karşı karşıya gelir.

Modern dönem yazarlarının arkaik metinlerden (sözlü ya da yazılı) yararlanma yoluna gitmeleri yenidenyazma ve edebî dönüştürme bağlamında anlam kazanır. Buna göre edebî dönüştürme:

"yeni oluşturulan metnin model (alt, asıl, temel, ana) metinle olan yakınlık ve uzaklığına göre *kısmî dönüştürme*, *orta seviyede dönüştürme* ve *ileri seviyede dönüştürme* olmak üzere üç ana başlık etrafında toplanabilir. Kısmî dönüştürmede model metinden fazla uzaklaşmayan bir dönüştürmeden söz etmek doğru olacaktır. İkincil eserdeki (yenidenyazma ile ortaya çıkan metin) dönüştürülen öğeler ve anlam, model metinden derin izler taşır. Orta seviyede yapılan edebî dönüştürmede kısmî dönüştürmeye göre daha fazla dönüştürmeyle karşılaşılır. Burada model metinden gelen öğelerle ikincil metnin getirdiği yeni öğeler iç içe işlenerek yeni bir metin kurgulanır. İleri seviyede yapılan edebî dönüştürmede ise model metinden uzaklaşan, gittikçe model metnin öğelerini ve anlamını tersine çeviren, onu olumsuzlayan, hatta silen, onun yerine geçen bir dönüştürme söz konusudur." (Gariper ve Küçükcoşkun 2008: 668).

Burada yenidenyazma ve edebî dönüştürme bağlamında anlam kazanan, önem taşıyan iki kavram vardır: model metin ve ikincil metin. Alt, asıl, temel, ana gibi sıfatlarla da karşılanabilecek olan model metin, yenidenyazmanın dayanağı konumundadır. Günümüzde sözlü ürünleri de kapsayan metin/anlatı kavramları mitlerin ve destanların model metin durumunda olmalarını destekler.

Mitler ve destanlar bellekten belleğe aktarımda, sözlü kültürle taşındıkları için bilinçli olmayan değişimlerle varlıklarını sürdürürler. Modern dönemin yazarı ise hem bilinçdışının verilerini kullanarak hem de bilinç düzleminde bazı öğeleri değişime uğratarak yenidenyazmaya başvurur. Yazarın niyeti, estetik kaygısı, ideolojisi, metni yeniden inşa etmek istediği bağlam onun öğeleri seçmesi, model metindeki şekliyle koruması veya değiştirip dönüştürmesi konusunda bir referans noktasını oluşturur.

1. Model Metin: Ural Batır Destanı

Başkurt Türklerinin ortaya çıkışını anlatan Ural Batır Destanı,¹ Başkurtların tarih sahnesinde yer tutmaya başlayışını, yaşadıkları coğrafyayı düzenleyişlerini, kötülükle iyiliğin mücadelesini dile getiren, mitolojik öğelerin yoğun yer tuttuğu, kimi masalsı öğelerin de bulunduğu bir destandır. Başkurtistan'da 1910 yılında derlenmiştir (Ergun ve İbrahimov 1996: 4). Ural Batır'da Yenbirzi ile Yenbike'nin² ve çocukları Şülgen ile Ural'ın hayat içindeki mücadeleleri aktarılır. Destanın olaylar dizisi kısaca şu şekilde gösterilebilir:

Bilinmeyecek kadar eski bir zamanda henüz insanoğlu yokken dört yanı denizlerle çevrili ıssız bir kara parçasında Yenbirzi ile Yenbike yaşar. Yenbirzi'nin anlamı 'can verdi', Yenbike'nin anlamı 'can ana'dır (Ergun ve İbrahimov 1996: 12). Hangi soydan ve nereden geldiklerini bilmezler. Mal mülk biriktirmezler, silaha ihtiyaç duymazlar, çevrelerindeki hayvanlarla dost bir şekilde, ölümün varlığından habersiz hayatlarını sürdürürler. Bunlar büyürler, evlenirler ve çocukları Şülgen ile Ural doğar. Şülgen, kötülüğe yatkın bir kişiliğe, Ural ise iyi yaratılışlı bir kişiliğe sahiptir. Hayvan avlayarak hayatlarını sürdürürler. Hayvanlardan erkek olanların başlarını, dişi olanların yüreklerini keserek yerler. Gövdelerini de çocuklarına bırakırlar. Otçul hayvanların ise kanını içerler.

On iki yaşında olan Şülgen, on yaşındaki kardeşi Ural'ın uyarısına ve karşı çıkmasına rağmen Yenbirzi'nin koyduğu yasağı çiğner, su yerine küpteki hayvan kanını içer. Bu durumu anlayan Yenbirzi, çocuklarını sert bir şekilde dövmeye başlar. Şülgen, dayağın etkisiyle kanı kendisinin içtiğini itiraf eder. Yenbirzi, Ural'ı bırakıp Şülgen'e daha sert dayak atmaya yönelir. Ural, babasına, Şülgen'e dayak atmaya devam ederse onun ölümüne yol açacağını, bir süre sonra

---

¹ Bu makalede Ural Batır destanının Latin harfleriyle orijinal metnin ve Türkiye Türkçesine aktarımının yer aldığı şu yayının Türkiye Türkçesine aktarılmış şekli kullanılacaktır: Metin Ergun ve Gaynislâm İbrahimov, Başkurt Halk Destanı Ural Batır, Türksoy Yayınları, Ankara, 1996.

² Yenbike Ana'nın ismi bazı kaynaklarda Yenbiki olarak geçer.

kendisinin yaşlanıp avlanamayacak, sonra da ölecek duruma geleceğini, ona bakacak kimseyi bulamayacağını, dayak atarak kötü ölümün kendisini ele geçirmesine izin vermemesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine babası görünmez kötü ölümün kendisini ele geçirdiğini söyleyerek onu düşünmeye başlar. Ölümün kendisine geleceği zamanın yaklaştığını düşünerek ölümü öldürme arayışına girer. Orman hayvanlarıyla konuşan Yenbirzi, görünmez olan ölümü yakalayıp öldürmenin pek mümkün olmadığını anlar. Yenbirzi, av sırasında yakalayıp eve getirdikleri yaralı bir hüma kuşunun söz ettiği hayat suyunu aramaları, karşılaştıklarında ölümü öldürüp getirmeleri için Şülgen'le Ural'ı gönderir.

Bu arayış sırasında bir yol ayrımında karşılaştıkları yaşlı adam, sola giderlerse kaygının, acının ve ölümün olmadığı bir yere; sağa giderlerse, baskının, kötülüğün olduğu kralın ülkesine ulaşacaklarını söyler. Kura çekilişine bağlı olarak sola gitmesi gereken Ural, Şülgen'in isteğine boyun eğerek sağa gitmek zorunda kalır. Ural, güzel kızları kendine ayırdıktan sonra diğer insanları öldüren kralın ülkesine varır. Kralın kızının evlenme isteğini çeviren Ural, sonra onunla evlenir, çocuğu olur. Ural, arayışına devam eder. Kıskançlıktan dolayı Şülgen'in onu engelleme çabasına ve önüne çıkan diğer engellere rağmen hayat suyunu bulur. Fakat karşılaştığı yaşlı birinin asıl ölümsüzlüğün iyilik yapmak olduğunu söylemesi üzerine suyu dağlara serper. Bunun üzerine otlar, ağaçlar yetişir. Ural'ın ölümsüzlüğü ele geçiremediğini haber alan Şülgen, Ural'a karşı mücadele etmek için devleri ve yılanları bir gölde toplar. Bunların hepsiyle baş etmenin güçlüğünü gören Ural, gölü yutar. Bunun üzerine devler ve yılanlar tarafından iç organları parçalanır ve ölür. Onun mezarının bulunduğu dağa insanlar yerleşir. Su yetişmemeye başlayınca çocukları dağları keserek dört nehrin ortaya çıkmasını sağlar (Ergun ve İbrahimov 1996: 16-351; Gökdağ ve Üçüncü 2007: 103-113).

2. Metinlerarasılık ve Yenidenyazma ile Varlık Kazanan İkincil Metin: *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır*

Bir edebî metnin, "ister çağdaş ister eski, ister klâsik metinler söz konusu olsun, metinlerarasının her yazı kılıfına özgü değişmez bir özellik olduğunu, hiçbir metnin daha önce yazılmış başka metinlerden bağımsız olarak yazılamayacağını, açık ya da kapalı bir biçimde her metnin daha önce yazılmış metinlerden izler taşıdığını," bazı bakımlardan önceki metinleri hatırlattığını ifade etmeliyiz (Aktulum 1999: 19). Böyle bir yapı, geniş yelpazede metinlerarası ilişkiler ağını karşımıza çıkaracak, bunların tespit ve yorumunu gerekli kılacaktır. Metinlerarası ilişkilerin bu geniş yelpazesi, bir metnin hiçbir zaman kesin ve son bir çözümlemesinin olmayacağını, her yeni bağlantıyla birlikte yorumcunun yeni keşiflerde bulunabileceğini ve her keşiften sonra da metnin kendini yeniden yaratacağını gösterir (Eco 2003: 49-50). Edebî eserlerde metinlerarasılık, sanatkârın söyleyeceklerini destekleyici, ona derinlik kazandırıcı bir yöntem olduğu gibi, edebî eserin estetik form kazanmasında da rol üstlenir. Diğer yandan sanat eserinin daha önce yazılmış ve söylenmiş söz varlığı ile temas kurmasını sağlayarak anlam ögesinin genişlemesine ve belirlilik kazanmasına zemin hazırlar. Bilinen, yaygınlık kazanmış söz

varlığı ile kurulacak her türlü metinlerarası ilişki, yeni ortaya çıkan mesajı, edebî metni derinleştirir ve zenginleştirir.

Edebî eserlerin dünyasında metinlerarası ilişkiler çeşitli seviyelerde, değişik yapılarda karşımıza çıkar. Doğrudan ve açık alıntılarla kurulacak metinlerarasılık olabileceği gibi kapalı, gizli yahut örtük göndermelerle de metinlerarası ilişkiler gerçekleştirilebilir. Bazen ortaya çıkan eser, başka eser veya eserleri çağrıştırır, o eser veya eserlerin söylemine, üslûp özelliklerine bürünebilir. Kimi zaman da bir söylemi dönüştürüp yeni ve farklı anlam öğeleri yükleyebilir. Hatta önceki eserin parodisini yapar, karşı bir eser ortaya koyabilir. Metinlerarasılık, edebî eser düzleminde bizi oldukça genişleyen ilişkiler ağı ile karşı karşıya bırakır. Bütün bu karmaşık ilişkiler ağını çözmek okuyucuya düşen görev durumundadır. Özellikle anlamın açık olarak söylenmediği, sembolik anlatımlarla ve gizli göndermelerle gizlendiği “örtük anlamlı metinlerde okuyucunun doldurması gereken boş alanlar” geniş yer tutar (İpşiroğlu 2001: 48). Edebî metin, her şeyi söylemez. “Belli şeylere değinir ve kalanı için okurdan bir dizi boş alanı doldurarak işbirliği yapmasını ister.” (Eco 1996: 9).

Konumuzla ilgili olan yenidenyazmak terimi, “metinlerarası ilişkiler bağlamında bir yöntem”dir (Aktulum 2016: 158). Bu çerçevede yenidenyazma “bir yazarın başka bir yazara ait bir metni, bir gönderge metnini, bir alt metni (hypotexte) yenidenyazması, onu yeni bir durumda, yeni bir bağlamda, yeni bir okur kitlesi için, yeni işlevlerle, yeni erklerle dönüştürmesi işlemidir. ‘Yenidenyazma genel olarak, hangi türden olursa olsun, önceki bir metnin, onu taklit eden, dönüştüren, açık ya da kapalı bir biçimde ona gönderen bir başka metinde yinelenmesi olarak tanımlanır.’ ” (Aktulum 2016: 158). Yenidenyazmak, Littré’nin de ifade ettiği üzere, geniş anlamıyla önceden yazılmış bir metni yeniden yazmaktır (Aktulum 2016: 158). Yenidenyazmak yeni anlam alanları arama ve yaratma işi şeklinde de tarif edilebilir (Aktulum 2016: 158). Bu durum, bir yazarın daha önce başka yazarların yazdığı metni yenidenyazması anlamına gelebileceği gibi, kendi yazmış olduğu metni de yeniden yazabileceği anlamına gelir. Günümüzde yenidenyazma daha geniş çerçevede düşünülebilir. Yenidenyazma konusunu ele alan teorisyenlere göre “Modern bir bağlamda yenidenyazma bir metnin ardışık durumlarını (Flaubert’in *l’Education Sentimentale*’i ve *l’Education Sentimentale*’inde olduğu gibi) kapsamaz yalnızca, aynı zamanda özet, her türden çoğaltma ve her türden aktarma (transcription) olgularını da kapsar.” (Aktulum 2016: 158).

Atilla Dirim tarafından yazılan *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır*’ın Yurt Kitap Yayınlarının *Tarihi Romanlar Dizisi* içerisinde 2005 yılında baskısı yapılmıştır. Söz konusu yayınevinin *mitolojik romanlar dizisi* içerisinde yerini alan bu kitap, Başkurt Türkleri arasında bugün de yaşayan *Ural Batır Destanı*’nın roman formunda yenidenyazımıdır. Romanın başında, “Kitap Üzerine” başlığı altında destana ait kısa bilgiler verilir:

“Başkurtlar arasında büyük bir canlılıkla yaşayan bu destan, hem çeşitli canlıların yaratılışını, hem de bu halkın yaşadığı toprakları çevreleyen Ural Dağları’nın, göllerin, nehirlerin ve göğün oluşumunu anlatmaktadır. İslam öncesi inanışlara göre doğanın

kutsallığı ön plandadır; doğa varlıkları ve doğa olayları simgeleştirilerek birer kahraman, dev, canavar vb. biçimlerde formlaştırılmış, bu şekilde her insanın destanda kendisinden bir parça bulması sağlanmıştır.

Örneğin destanın ana kahramanı olan Ural Batır, günümüzün Ural Dağları'ndan başkası değildir.

Asya içlerinin bu çok ilginç ve değerli kültür hazinesi, bir solukta okunacak bir heyecanla okuyucunun beğenisine sunulmaktadır..." (Dirim 2005: iç kapak).

"Mitik bilincin simgeleştirme aracı olarak anlam kazanan bu açıklama destandaki mitolojik karakterlerin yansıma alanını da ifade eder." (Küçükcoşkun 2016: 335).

Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır, Başkurt Türklerinin destanı Ural Batır'ın Türkiye Türkçesiyle yeniden yazımıdır. Yenidenyazma, ana metne geniş ölçüde bağlı kalınarak yapılmış, az da olsa kimi motiflerde ve olaylarda değişikliklere ve/veya eksiltmelere gidilmiştir. Bu sebeple ana/model metinle ona benzetilerek yazılan ikincil metin arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların ortaya konması yararlı olacaktır.

3. İki Anlatı Arasındaki Benzerlikler

Başkurt Türkçesiyle yazıya geçirilmiş olan *Ural Batır Destanı*'nı *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* adıyla Türkiye Türkçesiyle yeniden yazan Atilla Dirim, destanın olay örgüsüne, kişiler dünyasına, zaman ve mekân öğelerine bağlı kalır. Destan kişilerinin adları, özellikleri, eylemleri ve sözleri model metne/ana metne uygundur. Bu da yazarın destanın özüne bağlı kalarak modern çağın okuyucularına destanı aslına uygun şekilde sunma isteğinde olduğunu gösterir. Yazar, her ne kadar kaynağını ifade etme ihtiyacı duymamışsa da romanını Metin Ergun ile Gaynislâm İbrahimov'un 1996'da birlikte hazırladıkları, Türksoy Yayınları arasında çıkan *Başkurt Halk Destanı Ural Batır*'dan yararlanarak yazmış görünmektedir.

Ural Batır Destanı, anlatılacak olaylar dizisine konusunun sunuluşuyla başlar. Buna uygun şekilde *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* romanı da aynı sözlerle anlatılacak olaylar dizisinin sunuluşuyla başlar. Romanın başlangıcında olduğu gibi, gelişimi ve sonlandırılmasında da destana büyük oranda bağlı kalındığı görülür. Tablo üzerinde iki metin arasındaki benzerlikleri şu şekilde örneklendirebiliriz:

Başkurt Halk Destanı Ural Batır

Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır

"YENBİRZİ ATAYLA YENBİKE ANANIN OLDUĞU, BÜYÜK OĞULLARI ŞÜLGEN'İN ATA SÖZÜNÜ TUTMADIĞI, ANA SÖZÜNÜ DİNLEMEDİĞİ SAMRAV KIZI HUMAY'IN AKKUŞ OLUP TUTULDUĞU VE KURTULDUĞU..." (Ergun ve İbrahimov 1996: 17).	"YENBİRZİ ATAYLA YENBİKE ANANIN OLDUĞU, BÜYÜK OĞULLARI ŞÜLGEN'İN ATA SÖZÜNÜ TUTMADIĞI, ANA SÖZÜNÜ DİNLEMEDİĞİ SAMRAV KIZI HUMAY'IN AKKUŞ OLUP TUTULDUĞU VE KURTULDUĞU..." (Dirim 2005: 5).
--	--

<p>“Öncelerin öncesinde, Kişioğlunun olmadığı Gelip ayak basmadığı (O taraflarda kuru yerin Varlığını hiç kimsenin bilmediği), Dört tarafını deniz sarmış Varmış, de, bir yer. Orada varmış, de, eskiden Yenbirzi adlı atayla Yenbike adlı bir ana. Nereye gitseler, onlara Orada yol açık. Bu atayla bu ana Buraya nereden geldiklerini, Ata-ana Yurdunun Nerede olduğunu (kaldığını) Kendileri de unutmuş, de. İkisi birlikte o yerde Yaşayıp gitmişler, de.” (Ergun ve İbrahimov 1996: 17).</p> <p>“İdil Bahadır’ın bulduğu ey Ak ırmak Şarıldayıp da akıyor vadiden, Tatlı İdil suları da, Bitirir su isteyen düşünceleri, Sevindirir kan ağlayan elleri. Ömür dileyip el yırladı, Bahadır doğmuş diye Ural’dan, Tatlı İdil suları da, Bitirirler su isteyen düşünceleri, Sevindirir kan ağlayan elleri. (...) Bütün halk toplanıp, Bütün İdil boyunda Yuva kurmaya başlayınca, (...) Elde insan çoğalmış, İdil boyu daralmış. Dört bahadır oğul toplanıp, Birlikte oturup düşünmüş; Yayık, Nögöş, Hakmarlar, Yeni ırmak aramış. İdil gibi bunlar da</p>	<p>“Çok eski günlerde... Kişioğlunun en eski anılarında silik bir iz bile olmayan zamanlarda... Kimsenin ayak dahi basmadığı, varlığını dahi bilmediği, dört tarafı denizlerle çevrili kuru bir yer, bir ada vardı. Yenbirzi Ata ile Yenbike Ana bu adanın tek sakinleriydiler. Buraya ne zaman geldiklerini, yola nereden çıktıklarını, eskiden oturdukları toprakların neresi olduğunu kendileri bile unutmuşlardı. Sonsuzluğun en sonundaki bu kuru toprakta bir başlarına yaşıyorlardı.” (Dirim 2005: 5).</p> <p>“İdil Bahadır’ın bulunduğu ey ak ırmak Şarıldayıp da akıyor vadiden, Tatlı İdil suları da, Bitirir su isteyen düşünceleri, Sevindirir kan ağlayan elleri. Ömür dileyip el yırladı, Bahadır doğmuş diye Ural’dan... Tatlı İdil suları da, Bitirir su isteyen düşünceleri, Sevindirir kan ağlayan elleri. Bütün halk toplanıp bütün idil boyunda yuva kurmaya başladığında, ülkede insan çoğalmaya başladığında, İdil’in suları yetmez olmaya başladı. Bunun üzerine dört bahadır oğul birlikte oturup düşündüler, sonunda karar verdiler. Yayık, Nögöş, Hakmar da tıpkı İdil gibi, babalarının kılıcını ellerine alarak ayrı ayrı kayalara vurdular, ayrı ayrı ırmaklar akıttılar.</p>
--	--

Nöbetleşip, ayrı ayrı, Polat ile vurmuş, de,- Onlardan da üç ırmak Şarıldayıp akmış, de. Bunlar halkı toplamışlar, Dört bahadıra [göre] bölmüşler; Dört ırmağı boylatıp, Yuva kurup çoğalıp Ayrı dünya kurmuşlar. Dört bahadırın ismi, Dört ırmağa ad olmuş ³ Unutulmaz Nesilden nesile kalmışlar.” (Ergun ve İbrahimov 1996: 347-351).	İnsanlar bu dört ırmağın etrafında toplandılar, yuva kurup çoğaldılar, kendilerine ayrı bir dünya oluşturdular. Dört bahadırın ismi, dört ırmağa ad oldu. İsimleri tarih boyunca unutulmadı, ta bugünlere geldi.” (Dirim 2005: 168).
--	--

4. İki Anlatı Arasındaki Farklar

Hiçbir yenidenyazmada ikincil metin, ana metnin birebir aynısı olmaz. Ayrıntıda kalan kimi değişiklikler ve farklılıklar hep olacaktır. Atilla Dirim, her ne kadar *Ural Batır Destanı*'nın aslına bağlı kalarak bir roman ortaya koymuş ise de yenidenyazmanın dayandığı söz konusu ilkeye bağlı olarak az da olsa kimi değişikliklere, yer yer eklemelere ve eksiltmelere gider. Kaldı ki, Dirim aslında manzum bir destanı düzyazı roman formuna dönüştürür. Bu da daha baştan destanın başka bir edebî formda/biçimde varlık kazanması anlamına gelir. Her ne kadar destanın manzum söyleyişinden gelen üslup özelliklerini yer yer sürdürmeye çalışsa da manzum bir metinle düzyazı metin arasındaki değişiklik model metinle yeniden yazılan metin arasındaki başlıca dikkat çeken farktır.

Ural Batır Destanı'yla *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* romanı arasında ayrılan yanlarla, bazı farklı kısımlarla da karşılaşılır. Bu, kimi zaman ana metinde olan ifadelerin ikincil metinde yer almaması, kimi zaman ana metinde olmayan ifadelerin eklenmesi, kimi zaman da ana metinde yer alan ifadelerin değiştirilip dönüştürülmesi şeklinde karşımıza çıkar.

4.1. İkincil Metne Yapılan Eklemeler

Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır romanında yazar, model metinde yer almayan kimi eklemelerde bulunur. Bu eklemeler, ana metnin anlam dünyasına yönelik ifadeler olmaktan uzaktır. Anlamı pekiştiren, boşlukları dolduran bir nitelik taşır. Anlatılmak istenenin daha iyi anlaşılmasına, okuyucuda karşılığını bulmasına yönelik ifadeler olarak anlam kazanır.

³ Günümüz Başkurdistan'ındaki Yayık, Nögöş, Hakmar ve İdil ırmakları. [yazarın notu]

Yapılan eklememelerden bir kısmı eylemler arası geçişlerin anlatımında gerçekleştirilir. *Ural Batır Destanı*'nda atlanmış ayrıntılardan bir kısmı böylece roman sanatının imkânlarıyla doldurulmuş olur.

Destanda psikolojik çözümler yer almaz. Romanda ise kimi zaman sınırlı düzeyde psikolojik çözümlere gidilir. Bu tür ifadeler yenidenyazma ile varlık kazanan ikincil metne yapılan eklemeler olarak değer kazanır. İkincil metne yapılan eklemelerin birkaçını şöyle gösterebiliriz:

<i>Başkurt Halk Destanı Ural Batır</i>	<i>Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır</i>
-	“Bir ev yapmışlardı kendilerine, orada yaşayıp gidiyor, adanın dört bir tarafını çevreleyen deniz kenarında dalgaların mırıltısını, ormanın fisiltısını dinliyorlardı.” (Dirim 2005: 5).
-	“Ve hiçbir canlıyı susuz bırakmadılar.
-	Ne insanları, ne hayvanları, ne kuşları, ne börtü böceği, ne yeşil bitkileri, doğanın süsü güzelim ağaçları...” (Dirim 2005: 168).

4.2. İkincil Metinden Yapılan Eksiltmeler

Kimi zaman Atilla Dirim, model metinde yer alan ifadelerden bir kısmını *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* romanına aktarmaz. Kimi zaman da uzun sözleri daha kısa biçimde ifade etme yoluna gider.

<i>Başkurt Halk Destanı Ural Batır</i>	<i>Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır</i>
“Ölümden korkup dipte Sinip yatan balığın Ölümden korkup balığın, Kayalarda çağrışıp ötüşen Ürküp uçan kuşun-kurdun” (Dirim 2005: 31).	-
“Böyle hepsi övmüş, Kan ağlamayı durdurmuş. (...) Ay-yıl sayıp dölleyince,-” (Ergun ve İbrahimov 1996: 349).	-

Yukarıda yer alan ikincil metne aktarılmayan “Ay-yıl sayıp dölleyince,-” söyleyişi, belki de romanın daha çok okul çağındaki hedef okuyucu kitlesi düşünülerek alınmamış olmalıdır.

4.3. Değiştirilip Dönüştürülerek Genişletilen Yapılar ve İfadeler

Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır romanı, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, ana metne ileri düzeyde bağlıdır. Değiştirilip dönüştürülen, genişletilen ifadelere, yapılara fazla rastlanmaz. Ama yine de az da olsa ayrıntıda kalan kimi değiştirilip dönüştürülmüş, genişletilmiş, kısaltmaya gidilmiş ifadelerin ve yapıların varlığı dikkat çeker. Bunun da destanın kapalı kalan, açıkça anlaşılmayan söyleminin anlaşılır kılınmasına yönelik çabaya bağlı olarak yapıldığı, kimi zaman boşlukları doldurmak için gidildiği, bazen de psikolojik çözümlenmelere ihtiyaç duyulduğu için yapıldığı anlaşılır.

Başkurt Halk Destanı Ural Batır

Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır

<p>“Deyip ölüm hakkında söylemiş de, doyunca küpleri getirip kan içmek istemiş” (Ergun ve İbrahimov 1996: 39).</p> <p>“Diye sözünü işitince, Yenbirzi ata, Şülgen'i dövmekten vazgeçmiş: ‘Ölümün göze görünmeden gelmesi de mümkün; şu ölüm gelmiştir, beni o kışkırtıyor; böyle ölümü biri göremeyince; geyik, kuş ve kurdu toplayıp sormak gerek, düşünmüş de onları çağırmış, de.’ ” (Ergun ve İbrahimov 1996: 45).</p>	<p>“Sofrada uzun bir sessizlik oldu. Yenbirzi Ata, ölüm hakkındaki bu tatsız konuşmaya bir son vermek istiyordu. Zaten yemeğini de bitirmiş, sıra susuzluğunu dindirmeye gelmişti. Hakkı ve adeti olduğu üzere, büyük oğlundan kan dolu küplerden en öndekini getirmesini istedi.</p> <p>Şülgen ile Ural korkuyla birbirlerine baktılar. Ya babaları küpteki kanın eksildiğini fark edecek olursa? O zaman ne yapacaklardı? Babalarına gerçeği nasıl söyleyeceklerdi? Fakat ne yazık ki korku bir şeyi değiştirmiyordu. Şülgen ayağa kalktı, alnında boncuklanan terleri sildi, babasının söylediği küpü alarak önüne koydu.” (Dirim 2005: 16).</p> <p>“Oğlunun bu sözleri karşısında Yenbirzi Ata durdu, bir an düşündü.</p> <p>Çocuk haklıydı. Bu şekilde dövmeye devam ettiği takdirde, Şülgen'in öleceği kesindi. Bu hayatta iki oğlundan başka nesi vardı ki?</p> <p>Yenbirzi Ata birden titredi, beti benzi attı, elindeki sopayı yere fırlattı, ağlayıp inlemeye devam eden Şülgen'i ayağa kaldırdı.</p> <p>‘Ölüm çok kurnazdır’ dedi oğullarına. Göze görünmeden gelmesi de mümkündür. Belki de şu anda burada, bu odanın içindedir, beni kışkırtıyordur. Ne yapalım, biz onu göremiyoruz! Ama belki yabandaki hayvanlar görebiliyordur. Geyiği, kurdu ve kuşu toplayalım, onlarla konuşalım, soralım, ölümü</p>
--	--

	<p>görmüşler mi diye... Ama bunu sabah olunca gündüz gözüyle yapacaklardı. Yenbike Ana oğullarının yaralarını yıkadı, üzerlerine ilaç sürdü, yataklarına yatırdı. Sabah olunca yapacak çok işleri vardı...” (Dirim 2005: 18-19).</p>
--	--

5. Palempsest ya da Ardıl Anlatılar

Palempsest, kâğıtçılık alanında kullanılan bir terimdir. “Yüzeyi kazınarak üzeri yeniden yazılan parşömen” (Aktulum 2011: 463) anlamına gelir. Palempsest, günümüzde “bir eğretilime olarak, metinlerarasılık bağlamında kullanılan bir kavramdır: Yazınsal bir metnin altında her zaman başka metinlerin izlerine rastlanır.” (Aktulum 2011: 463-464). Bu çerçevede “palempsest, üzerindeki ilk metnin (ya da yazının) kazınarak, yerine yeni bir metin (yazı) yazılmış bir yaprak ya da ‘aynı yaprak üzerinde bir metnin başka bir metne eklendiği, üst üste geldiği ancak eski metni tümüyle gizlemeyen, eski metnin görülebildiği’ bir imge, metinlerarası bir beti olarak tanımlanır.” (Aktulum 2011: 464).

Yenidenyazma yöntemiyle ortaya konan *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır*’ın model aldığı ana metin durumundaki *Ural Batır Destanı*, palempsest terimine uygun düşen alt katmanda kimi ardıl metinlere dayanır. Bir bakıma sözlü gelenek içerisinde varlık kazanan insanlığın temel anlatılarıyla özdeşlikler taşır, onlarla metinlerarasılık düzleminde ilişkiler ağına girer, o anlatıları bir alt anlatı olarak kullanır, onların biçimlendirilmiş şekli olarak karşımıza çıkar. *Ural Batır Destanı*’nda yer alan, *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* romanıyla yeniden üretilen metinde tekrar hayat kazanan temel üç anlatının olduğu dikkat çeker. Bunlar kutsal kitaplarda yer alan Âdem ile Havva anlatısı, Sümer mitolojisinde ve yine kutsal kitaplarda yer alan tufan ile *Gilgames Destanı*’nda ve Doğu anlatılarında geniş yer tutan ölümsüzlüğü arama anlatısıdır.

Ural Batır Destanı, *Kutsal Kitap*’ta yer alan Âdem ile Havva anlatısını (Kutsal Kitap 2011: 8-11) çağrıştıran, kimi öğeleriyle onu anıştıran bir anlatımla başlar. Nereden geldikleri bilinmeyen Yenbirzi ile Yenbike’nin öyküsü ikisinden başka kimsenin bulunmaması, evlenmeleri, iki oğullarının olması, yasak ve yasağın çiğnenmesi motifleriyle Âdem ile Havva anlatısıyla benzerlik gösterir. Ayrıca çocukları Şülgen ile Ural’ın iyicil ve kötücül kişilikleriyle, niyet ve eylemleriyle, Şülgen’in Ural’ı öldürme girişimleriyle Kabil ile Habil’e benzerliklerinden söz edilebilir.

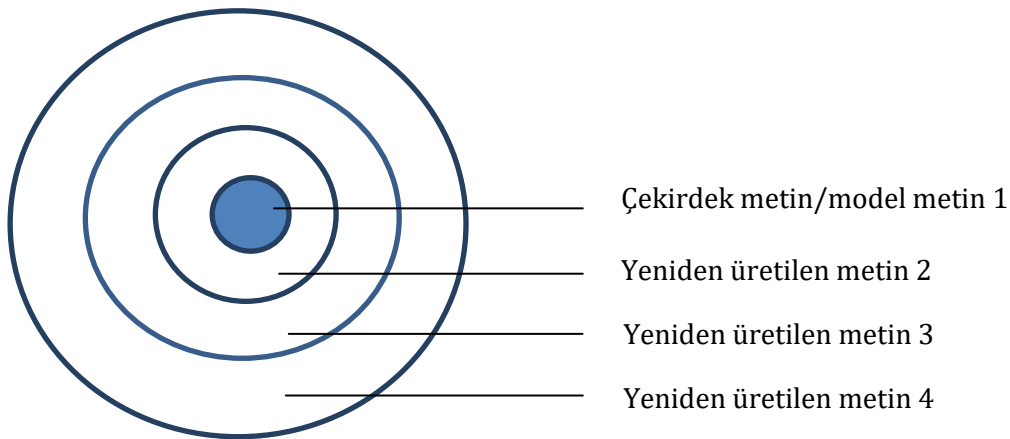
Âdem ile Havva anlatısında yer alan yasak meyveyi yeme, *Ural Batır Destanı*’nda yasak içeceği (hayvanların kanını) içme şeklinde karşımıza çıkar. Yenbirzi ile Yenbike hayvan avlayarak hayatlarını sürdürürler. Avladıkları hayvanların kanını sülüklere emdirerek küplerde toplar, su ihtiyacını bu kanlarla giderirler. Fakat çocuklarına kan içmeyi yasaklarlar. On iki yaşına gelen

Şülgen ile on yaşındaki Ural, anne ve babalarının ava gittiği bir sırada evde yalnız kalırlar. Şülgen, Ural'ın karşı çıkmasına rağmen erginleşmek, büyümek, anne ve babası gibi ava çıkmak isteğiyle babasının yasakladığı kanı içer. Bu motif, Âdem'le Havva arasındaki yasak meyve motifiyle uygunluk gösterir. Yazıyla ilgili bir terim olan palempseste uygun düşecek şekilde âdeta eski anlatıların üzerine yeni bir anlatı söylenmiş gibidir.

Gilgameş Destanı'nda (1989: 79-93) ve daha sonra *Kutsal Kitap*'ta (2011: 14-19) anlatılan tufan hadisesi de *Ural Batır Destanı*'nda, dolayısıyla ikincil metinde yerini alır. Yenbirzi ile Yenbike, Ural Batır destanında ve *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* romanında büyük bir tufan sonrasında dört tarafı suyla çevrili bir kara parçasında ortaya çıkarlar. Geldikleri yeri, köklerini bilmezler.

Ölümsüzlüğü arama insanlığın ortak arzusu olarak belirir. Bu sebeple birçok kültürde rastlanır. Nitekim model metin *Ural Batır Destanı*'nda ve yenidenyazma ile varlık kazanan *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır*'da da ölümsüzlüğü arama izleği önemli bir yer tutar. Hatta söz konusu destanda ve dolayısıyla romanda ölümsüzlüğü arama ana izlek durumundadır. Bütün olaylar ölümsüzlüğü arama, onu bulma ve *kötü ölümü öldürme* düşüncesi çevresinde şekillenir.

Anlaşılacağı üzere *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* romanı alt katmanında *Ural Batır Destanı*'nı, *Ural Batır Destanı* da alt katmanında *Kutsal Kitap*'ta yer alan Âdem'le Havva anlatımından bir parçayı, *Gilgameş Destanı*'ndaki ölümsüzlüğü arama ile yine *Gilgameş Destanı*'nda ve *Kutsal Kitap*'taki tufan anlatımını içinde barındırır. Başkurtların tarih sahnesine çıkışının geç bir zamana rastladığı ve *Ural Batır Destanı*'nın 1910'da derlendiği düşünüldüğünde *Gilgameş Destanı*'nı ve *Kutsal Kitap*'ı bu destanın önüne alarak metinlerarasılıkta *Gilgameş Destanı*'na ve *Kutsal Kitap*'a model metin olarak yaklaşmak gerekecektir. Bu da insanlığın en erken dönem ürünleri olan mitlerin ve öykülerin kimi değişiklikler ve dönüşümler geçirerek günümüze kadar geldiğini gösterir. Çekirdek bir anlatı, zamanla değişerek, genişleyerek ve dönüşerek yeniden yeniden üretilmekte, yeni dönemlere taşınmaktadır. Her yeni anlatım öncekinin üzerine eklenir, onun üzerinde varlık kazanır. Yazılı metinler için kullanılan palempsest terimi çerçevesinde yaklaşılabileceğimiz bu metinlerarasılık durumunu şöyle bir şekilde gösterebiliriz:

Bu şeklin de gösterdiği üzere sözlü gelenek içerisinde varlık kazanan, kimisi daha sonra yazıya geçirilen anlatılar, palempseste uygun düşecek tarzda, bazı eksilteler ve eklemelerle birbirinin üzerine kurgulanarak yeni dönemlere aktarılmaktadır. Hangi yıllar arasında ortaya çıktığı bilinmeyen *Ural Batır Destanı* ve onun yenidenyazma yöntemiyle varlık kazanmış şekli olan *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* romanı da bu çerçevede anlam kazanmaktadır.

Konuya üstte yer verdiğimiz şema çerçevesinde bugünkü bilgilerimizle yaklaştığımızda şunları söylemek mümkündür:

Çekirdek metin/model metin 1: Çekirdek veya model metin olarak değerlendireceğimiz metin, *Gilgames Destanı*'nda, *Kutsal Kitap (Kitab-ı Mukaddes)*'ta yer alan, tespit edilebilen en eski anlatımlardır. Bu anlatımlarda yer alan Âdem ile Havva'nın öyküsü, Gilgames'in ve Lokman Hekim'in ölümsüzlüğü araması gibi çekirdek/model hikâyeler yer alır.

Yeniden üretilen metin 2: Yeniden üretilen 1 numaralı metin *Ural Batır Destanı*'nı ifade eder.

Yeniden üretilen metin 3, *Ural Batır Destanı*'nın Metin Ergun ve Gaynislâm İbrahimov tarafından Türkiye Türkçesine aktarılarak 1996'da yayımlanan metindir. Bir dilden bir dile aktarma ve dil içi çeviri de metinlerarasılık içinde değerlendirilebilir.

Yeniden üretilen metin 4 ise Metin Ergun ve Gaynislâm İbrahimov tarafından Türkiye Türkçesine aktarılan *Ural Batır Destanı*'nın Attila Dirim tarafından roman formuna dönüştürülen *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* adlı eserdir.

Anlaşılacağı üzere çekirdek bir veya birkaç metin etrafında yenidenyazma yöntemiyle değişik dönemlerde sözlü ve yazılı olarak yeniden yeniden metinler üretilmekte, bu üretim sırasında yeni motifler ve öğeler eklenerek zenginleştirilmekte, içinde bulunulan zamanın ve coğrafi özelliklerin her defasında yenidenyazılan/üretilen metne eklenmesi gerçekleşmektedir. Bu noktada dinî ve mitik anlatılar yenidenyazmaya/yeniden üretmeye geniş malzeme sunmaktadır.

Şüphesiz yaptığımız bu sıralamanın arasına kimi sözlü ve yazılı anlatımların konabileceği görüşü de ileri sürülebilir. Metinlerarasılık kuramına göre bir metin hep başka metinlerden aldığı kesitlerle var olabildiğine göre böyle bir görüş doğruluk payı taşır. Çünkü metinlerarasılık sonsuz açılımlara imkân tanır. Sonuçta metinlerarasılık ana bir metinsellik etrafında yeni metinlerin üretilmesi ilkesi üzerine oturur. Bu da eski çağlarda az bulunan bir malzeme olması dolayısıyla bir kâğıdın üzerine yeniden yeniden yazı yazmak demek olan palempseste uygunluk taşıyan bir metin ortaya koyma uğraşı şeklinde anlam kazanır.

Sonuç

Atilla Dirim'in kaleme aldığı *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* romanı, *Ural Batır Destanı*'nın yenidenyazma yöntemiyle varlık kazanmış şeklidir. Model metne ileri düzeyde bağlı kalınarak

ortaya konan romanda sınırlı değişikliklere gidilir. İkincil metinde kimi eklemeler, eksiltmeler yapıldığı gibi psikolojik çözümlenmeler de yapılır. Değişiklerden biri de destan formundan roman formuna geçişte görülür. Ana metnin başka metinlerle kurduğu metinlerarasılık bağı da romanda sürdürülür.

Ural Batır Destanı ve bu arada *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır* romanı, iki kardeşin babalarının isteğini yerine getirmek için ölümsüzlüğü bulmak üzere masalsı diyarlara yolculuğunu, yaşadıkları maceraları ve sonunda birbirlerine karşı giriştikleri mücadeleyi konu alır. Ölümsüzlük suyuna ulaşan Ural'ın bu suyu dağlara saçması ve arkasından ölmesiyle anlatım son bulur. Yazar, böyle bir roman yazma etkinliğiyle geçmiş çağlarda ortaya çıkan bir destanı, yeni kuşaklara, yeni anlatım teknikleriyle sunma yoluna gider.

Kaynakça

Aktulum, Kubilay (1999). *Metinlerarası İlişkiler*. Ankara: Öteki.

_____ (2006). "Yenidenyazma", *Frankofoni*. Ortak Kitap no: 18. Ankara.

_____ (2011). *Metinlerarasılık/Göstergelerarasılık*. Ankara: Kanguru.

Çığ, Muazzez İlmiye (2012). *Gilgames Tarihte İlk Kahraman*. İstanbul.

Dirim, Atilla (2005). *Yerin ve Göğün Öyküsü Ural Batır*. Ankara: Yurt Kitap Yayın.

Eco, Umberto (1996). *Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti*, Kemal Atakay Çev. İstanbul: Can.

_____ (2003). *Yorum ve Aşırı Yorum*, Kemal Atakay Çev., İstanbul: Can.

Ergun, Metin ve İbrahimov, Gaynislâm (1996). *Başkurt Halk Destanı Ural Batır*. Ankara: Türksoy.

Gariper, Cafer ve Küçükkoşkun, Yasemin (2008). "Murathan Mungan'ın Dumrul ile Azrail Adlı Hikâyesinde Metinlerarasılık, Yenidenyazma ve Edebi Dönüştürme". Ankara: 38. ICANAS *Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri*. C. II, 665-676.

Gilgames Destanı (1989). M. Ramazanoğlu (Çev.). Ankara: MEB.

Gökdağ, Bilgehan Atsız ve Üçüncü, Kemal (2007). *Başlangıcından Günümüze Türk Destanları*. Ankara.

Kramer, Samuel Noah (2001). *Sümer Mitolojisi*. İstanbul: Kabalıcı.

Kutsal Kitap. (2011). Yeni Dünya Çevirisi. Japonya.

Küçükkoşkun, Yasemin (2016). *Türk Romanında Mitik Görünüm (1980-2005)*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Denizli.

Sanders, Barry (1999). *Öküzün A'sı Elektronik Çağda Yazılı Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi*. İstanbul: Ayrıntı.